

Een prospectieve studie met het Lifelines cohort

Invloed ongezond gedrag op vroegtijdig verlaten arbeidsmarkt bij chronisch zieken

Patricia Ots, Sander van Zon, Jolinda Schram, Alex Burdorf, Suzan Robroek, Karen Oude Hengel en Sandra Brouwer

Inleiding

Steeds meer werkenden krijgen te maken met een chronische ziekte tijdens hun loopbaan. Op dit moment heeft ongeveer 30% van de werkenden in Europa een chronische ziekte.¹ Werkenden met een chronische ziekte hebben vaker een lager werkvermogen, een verminderde arbeidsproductiviteit en ze hebben een verhoogd risico om vroegtijdig de arbeidsmarkt te verlaten.^{2,4} Voorgaand onderzoek heeft zich met name gericht op werkgerelateerde factoren, zoals een hoge werkdruk. Op dit moment is de rol van een ongezonde leefstijl op vroegtijdige uitstroom binnen deze groep nog grotendeels onbekend. Onderzoek onder de gehele werkende populatie laat zien dat roken, fysieke inactiviteit en obesitas het risico op vroegtijdige uitstroom uit werk kunnen vergroten, met name door uitstroom richting arbeidsongeschiktheid.³ Ook hangen deze factoren samen met het ontstaan van ziekten en met beperkingen in het dagelijks functioneren. Daarom is onze hypothese dat deze factoren ook, met name voor mensen met een chronische ziekte, van belang kunnen zijn voor het behoud van werk.

Vraagstelling

De onderzoeksvragen waren: (1) wat is het risico van ongezond gedrag op het vroegtijdig verlaten van de arbeidsmarkt voor werkenden met een chronische aandoening, (2) neemt het risico op uitstroom toe naarmate iemand

meerdere ongezonde gedragingen vertoont, en (3) zijn er verschillen te zien naar geslacht en opleidingsniveau?

Methode

Voor de huidige studie is gebruik gemaakt van het Lifelines cohort. Lifelines is een grote, multi-generatiele cohortstudie met meer dan 167.000 deelnemers (10%) uit de noordelijke bevolking van Nederland. Binnen het Lifelines cohort (baseline 2006-2013) zijn werkenden met een chronische ziekte geselecteerd (n=11.467). Vervolgens zijn de data verrijkt met registratiegegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) over hun arbeidsstatus in de periode tot en met 2017. De invloed van ongezond gedrag (fysieke inactiviteit, roken, ongezonde voeding, een hoge alcoholconsumptie en obesitas) op vroegtijdige uitstroom uit de arbeidsmarkt door werkloosheid, arbeidsongeschiktheid, vervroegd pensioen en economische inactiviteit werd onderzocht met behulp van zogenaamde *cause-specific* Cox-regressiemodellen. De effecten van meerdere ongezonde gedragingen op uitstroom uit werk werd onderzocht door middel van een somscore. Effectmodificatie naar geslacht en opleidingsniveau werd onderzocht met interactietermen.

Resultaten

Tabel 1 laat de demografische gegevens van de studiepopulatie zien. Gemiddeld waren werkenden ouder dan 45 jaar en meer dan de helft van de groep was vrouw. Tabel 2 laat zien dat roken en lage fruitinname het risico op werkloosheid en arbeidsongeschiktheid verhoogt. Een lage groentelinname verhoogt het risico op werkloosheid, obesitas het risico op arbeidsongeschiktheid en een hoge alcoholinname het risico op vervroegd pensioen. Fysieke inactiviteit was in deze studie geen risicofactor voor het vroegtijdig verlaten van de arbeidsmarkt. Het hebben van meerdere ongezonde gedragingen op hetzelfde moment verhoogde het risico op zowel werkloosheid als op arbeidsongeschiktheid, waarbij met name voor arbeidsongeschiktheid een stapsgewijze toename werd gezien. De resultaten verschilden niet naar geslacht en opleidingsniveau.

Patricia Ots, Sander K.R. van Zon en Sandra Brouwer, Rijksuniversiteit Groningen, Universitair Medisch Centrum Groningen, Afdeling Gezondheidswetenschappen, Sociale Geneeskunde, Groningen.

Jolinda L.D. Schram, Alex Burdorf, Suzan J.W. Robroek en Karen M. Oude Hengel, Erasmus Medisch Centrum Rotterdam, Afdeling Maatschappelijke Gezondheidszorg, Rotterdam.

Karen M. Oude Hengel werkt ook bij Nederlandse Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek (TNO), Leiden.

Correspondentie: p.ots@umcg.nl

Tabel 1.

Demografische kenmerken van de Lifelines populatie met een chronische ziekte (n=11,467)

	Betaald werk (n=8,141)	Werkloosheid (n=1,671)	Arbeidsongeschiktheid (n=563)	Vervroegd pensioen (n=449)*	Economische inactiviteit (n=626)
Leeftijd in jaren (M, SD)	46,9 (7,8)	45,1 (8,8)	45,7 (9,3)	59,0 (3,0)	47,6 (10,0)
Geslacht (% man)	46,7	43,9	41,0	53,9	19,6
Huwelijkse staat (% in een relatie)	87,2	81,1	82,8	89,7	93,2
Opleidingsniveau (%)					
Laag	35,9	40,9	47,5	38,5	46,5
Gemiddeld	40,3	41,1	37,7	27,3	37,1
Hoog	23,7	17,7	14,8	34,2	16,4
Multimorbiditeit	8,0	8,3	19,2	9,3	9,4
Ongezond gedrag (%)					
Fysieke inactiviteit	55,4	58,5	55,9	51,4	54,7
Roken	27,8	36,1	35,0	15,9	30,4
Lage fruitinname	40,0	46,1	49,0	24,8	38,0
Lage groente-inname	27,8	33,0	30,7	20,3	20,8
Hoge alcoholinname	22,6	20,2	18,5	38,7	20,6
Obesitas	25,5	26,1	35,1	25,2	23,5

*17 mensen gingen met vervroegd pensioen, maar waren jonger dan 50 jaar en zijn daardoor geëxcludeerd voor deze analyse.

Tabel 2.

De invloed van ongezond gedrag op verschillende uitstroomroutes uit betaald werk bij werkenden met een chronische ziekte

	Werkloosheid		Arbeidsongeschiktheid		Vervroegd pensioen		Economische inactiviteit	
	SHR	95% CI	SHR	95% CI	SHR	95% CI	SHR	95% CI
Ongezond gedrag								
Fysieke inactiviteit	1,07	0,96; 1,18	0,96	0,80; 1,15	1,00	0,82; 1,21	0,98	0,83; 1,16
Roken	1,25	1,12; 1,39	1,22	1,01; 1,48	0,83	0,64; 1,09	1,16	0,97; 1,38
Lage fruitinname	1,12	1,01; 1,24	1,26	1,06; 1,50	0,82	0,65; 1,03	0,95	0,80; 1,13
Lage groente-inname	1,23	1,10; 1,37	1,08	0,89; 1,31	0,68	0,53; 0,86	0,72	0,60; 0,88
Hoge alcoholinname	0,93	0,82; 1,06	0,87	0,70; 1,09	1,30	1,06; 1,59	0,82	0,67; 1,01
Obesitas	1,04	0,93; 1,17	1,45	1,22; 1,74	1,04	0,83; 1,30	0,88	0,73; 1,06
Aantal ongezonde gedragingen								
1	1,04	0,86; 1,27	1,19	0,81; 1,74	1,04	0,75; 1,43	0,85	0,65; 1,10
2	1,15	0,95; 1,38	1,52	1,07; 2,16	0,95	0,69; 1,30	0,75	0,57; 0,97
3	1,39	1,15; 1,68	1,64	1,13; 2,36	0,80	0,56; 1,13	0,77	0,59; 1,01
4	1,59	1,29; 1,96	1,64	1,36; 2,47	0,72	0,45; 1,15	0,80	0,58; 1,12
≥5	1,37	0,98; 1,90	1,99	1,13; 3,50	0,92	0,43; 1,97	0,43	0,20; 0,94

Conclusie

De resultaten van deze studie geven aan dat ongezond gedrag het risico op onvrijwillige uitstroom uit de arbeidsmarkt vergroot, en dat dit risico geleidelijk toeneemt als er sprake is van meerdere ongezonde gedragingen op hetzelfde moment. Er werden geen verschillen gevonden tussen mannen en vrouwen en ook

niet tussen werkenden met verschillende opleidingsniveaus.

Anbevelingen

De resultaten van deze studie impliceren dat het bevorderen van gezond gedrag van werknemers kan bijdragen aan de preventie van onvrijwillige uitstroom uit de arbeids-

© Vadym / stock.adobe.com

markt richting werkloosheid en arbeidsongeschiktheid. Dit kan werkgevers stimuleren om, naast aandacht voor gezonde werkomstandigheden, gezondheidbevorderende activiteiten aan te bieden aan werknemers met een chronische ziekte. Zij kunnen bijvoorbeeld stoppen met roken faciliteren of gezonde voeding promoten. Omdat we ons in het huidige onderzoek concentreerden op werknemers met verschillende chronische ziekten, is een belangrijke vraag voor toekomstige studies in hoeverre deze effecten uiteenlopen voor mensen met verschillende chronische aandoeningen.

Deze tekst is een Nederlandse samenvatting van het artikel *The influence of unhealthy behaviours on early exit*

from paid employment among workers with a chronic disease: a prospective study using the Lifelines cohort, gepubliceerd in *Preventive Medicine* (2020), doi:<https://doi.org/10.1016/j.ypmed.2020.106228>. Beschikbaar via <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0091743520302528>

Referenties

1. Corral, A., Duran, J., Isusi I. (2014). Employment opportunities for people with chronic diseases. Publications Office of the European Union Eurofound, Luxembourg.
2. Alavinia, S. M., & Burdorf, A. (2008). Unemployment and retirement and ill-health: a cross-sectional analysis across European countries. *International Archives of Occupational and Environmental Health*, 82(1), 39-45. doi:10.1007/s00420-008-0304-6
3. Robroek, S. J., Reeuwijk, K. G., Hillier, F. C., Bamba, C. L., van Rijn, R. M., & Burdorf, A. (2013). The contribution of overweight, obesity, and lack of physical activity to exit from paid employment: a meta-analysis. *Scandinavian Journal of Work, Environment & Health*, 233-240. doi:10.5271/sjweh.3354 doi:10.5271/sjweh.3354
4. Zhang, W., McLeod, C., & Koehoorn, M. (2016). The relationship between chronic conditions and absenteeism and associated costs in Canada. *Scandinavian Journal of Work, Environment & Health*, 413-422. doi:10.5271/sjweh.3583